

EL VALS FINAL

Balla que balla... Era un vals ben cansat i que no s'acabava mai. Ni fangant els calls de Mas Oliver, ni batent, enfonsat fins a mig cos dintre les garbes xardoroses en el dia de més calda, ni carretejant per les costes de Bandina, mai per mai l'hereu Rivelles no s'havia fatigat tant com amb aquella dansa inacabable. I som al ball i hem de ballar... Volta que volta que voltaràs.

Se trobava en un envelat de poble rural: per tota catifa la terra regada de fresc, per clos una tanca de ramassos, una vela de drap de saques per cobricel, uns quants gresols per lluminària. Hi regnava una fosca que amb prou feines deixava distingir les figures dels balladors. Els gresols eren cremallosos i saltironaven en l'aire amb les palpitations de l'envelat. Més aviat servien per a fer mal a la vista que per a donar claror. I quin garbuix, quines empentes, quin alenar tothom, volta que volta que voltaràs!

De la música gairebé no se'n sentia res més que les aspres xerracades del contrabaix, que retrunyien dintre la caixa del pit amb una trepidació insofrible. Oidà!..., ¿i la balladora qui era? L'hereu Rivelles se la devia haver triada, però no se'n recordava pas. Per mirar-se-la girava el cap tant com podia; mes no aconseguia veure-li sinó el

clatell, un clatell llarg, ornamentat de floretes grogues, com un canaló de teulada vella. Era una dona alta i malgirbada. Precisament a ell sempre li havien agradat les noies baixetes i grassones. ¿Com redimontri s'havia embarcat amb aquella carcassa? «Bah! —pensava—, deu ésser un compromís. Som al ball i hem de ballar.» I volta que volta que voltaràs.

Estava cansadíssim, l'alè li xiulava en la gargamella i una suor freda li regalava per les parpelles i pel nas. El colze de la balladora se li clavava al costat dret. ¿No s'acabaria mai, aquell vals?

Ah, beneïda sigui la claror del dia! Heus aquí que el sol fogueja a contraclaror de les espesses teles. ¿Sentiu el cant del gall? No, no és el cant del gall..., és una veu enrogallada que crida: «Rivelles!... Rivelles!...» Cal desempallegar-se de la balladora, sortir i respondre. Un esforç, un altre esforç...

En Rivelles se va trobar davant d'un llum d'una resplendor tan crua que la vista no li podia obeir. De moment no va comprendre on era. Després se va adonar del llit on estava ajagut, i, a través d'una mena de tel·lustrós, com el que l'aigua gemada sol deixar a l'istiu en el cristall d'una ampolla, va reparar unes cares que se li acostaven. A poc a poc les va conèixer totes: la de la seva mare, la del seu germà, la del doctor Xipell. Sí, eren ells. Però allò altre no era tampoc un somni; al contrari, era la més real de totes les realitats, i ell en sentia encara el palp groller i esgarriós.

Mentrestant el metge l'examinava, percutint-li el pit amb atenció com se sol fer amb una bóta per esbrinar fins a quin nivell és plena. Pica ací, pica allà, no se sentia més que el sorollet dels seus dits en el silenci de l'alcova. Després va acotar l'orella sobre el malalt, auscultant. I en Rivelles estava convençut que l'auscultador no podia deixar de percebre la música dolorosa i el traüt sord del pregon envelat. I li sabia greu.

—Bé, Rivelles, bé. Això no serà res —va fer el doctor—. És joc de paciència. Som al ball... i hem de ballar.

—Prou que ho sé —va dir el malalt, somrient—. No, no és cosa per a vostè. És ball de patacada..., ¿sap? No sé com m'hi he embolicat. Hi tinc un compromís que...

—Vaja, no parlis més. Adéu.

El llum es va allunyar, l'ombra caigué en cascada, esllengant-se pels plecs de les cortines, i la fosca ho envaí tot. En Rivelles tornà a sentir el zum-zum apagat de la música, les xerracades del contrabaix, la bonior, l'alenar i el trepig de la gent... I volta que volta, amb el colze de la balladora clavat al costat dret. L'aire era espès, polsós, irrespirable. El fred de la nit entrava per sota la tanca i s'enfilava cames amunt. S'havia girat vent. Millor! Baldament s'ho endugués tot en orris! I sí, s'ho enduia tot: rames, teles, gent... Els gresols fugien en un torb de pols, giravoltant, fent llumenetes, caient, apagant-se, com esbojarrades espurnes en el fum d'una artiga. Alguns s'aterraven, amb el ble encara ablamat, a la vora d'en Rivelles. I en Rivelles patia, maldant, maldant per

apagar-los amb els peus. Però, quan aconseguia apagar-ne un, experimentava un plaer relatiu, una mena de descarregament de dolor. I apa, anem per un altre. Li semblava que tota la felicitat depenia d'aquella operació; i, a cada gresol que apagava, respirava un xic.

Encara, lluny, dins el vent, la pols i la fosca, sonaven els músics, encara els roncs del contrabaix retrunyien dolorosament dintre el pit, encara la balladora del colze punxegut no afluijava la seva abraçada ni volia deixar el giravolt. La parella rodolava camps a través, marges avall. Era una fulla seca, enganxada a un manyoc de romegueres. Després va ésser una bombolla d'aigua, una bombolla balladora, que la terra es volia xuclar... glac-glac, glac-glac... I els músics encara sonaven al lluny, dins el vent, la pols i la fosca.

El senyor rector, avisat a correu, va arribar a les tres de la matinada. Però ¿com deixondir aquell malalt ensopit, agònic? El va cridar una i cent vegades... Res. Va extremunciar-lo, va fer la recomanació de l'ànima... Un moment el pacient va obrir els ulls sense mirada.

—Rivelles!

—És... l'últim vals —va respondre en Rivelles amb una veu que no era d'aquest món.

Després, un llarg silenci. Després, la mort. L'escolà, que estava distret cordant-se una espadenya, va aixecar el cap en el moment precís, amb els ulls astorats, sentint aquella impressió inexplicable de buidor i d'esglai que ens sol produir, en absentar-se del seu cos, una ànima

que vibrava prop nostre. Va interrogar, amb els ulls, els ulls del rector. «¿Llest?» «Llest», va respondre la mirada melangiosa del capellà.

—¿Ha sentit quina llei de paraules? L'últim vals!

—Sí, fillet. Poc que era natural que en pronunciés d'altres, en Rivelles, el gran sarauista. Tots morirem així mateix; cadascú acompanyat dels seus vicis i virtuts. Les nostres aficions seran la música que farà la nostra ànima en presentar-se davant de Déu. Cal que procurem escriure'ns una bona solfa. ¿Oi, petit?